

Beskæftigelses-
ministeriet

Ledige skal løftes i krisen

Investeringer i opkvalificering skal styrke Danmark i corona-krisen

Regeringens opkvalificeringsudspil, juni 2020

Opkvalificeringsudspil: Investeringer i opkvalificering skal styrke Danmark i corona-krisen

Ufaglærte og faglærte er hårdest ramt af corona-krisen. Siden midten af marts, hvor store dele af Danmark lukkede ned, er arbejdsløsheden steget med næsten 43.000 personer. Stort set alle brancher mærker krisen, men nogle brancher er særligt hårdt ramt – især transportbranchen, hotel- og restaurationsbranchen og industrien. I hele landet er arbejdsløsheden steget, og enkelte kommuner har oplevet stigninger i arbejdsløsheden på over 50 procent.

Lønkompressionsordningen holder lige nu hånden under mere end 200.000 lønmodtagere, som er sendt hjem med fuld løn. Mange frygter, at de ikke har et arbejde at vende tilbage til, når lønkompressionsordningen udfases.

Situationen er dybt alvorlig. Corona-krisen er ikke kun en sundhedskrise – det er også en økonomisk krise med store konsekvenser for mange mennesker og virksomheder. Derfor har regeringen iværksat hjælpepakker med likviditet, garantier og tilskud for omkring 400 milliarder kroner for at begrænse konkurser og fyringer. Hjælpepakkerne har gjort en stor forskel. De har holdt liv i virksomheder, og mange arbejdspladser er blevet reddet.

Regeringens arbejde stopper ikke her. Næste skridt er at genopbygge dansk økonomi, så vi kan få gang i hjulene og skabt nye arbejdspladser. Men vi bliver også nødt til at indstille os på, at corona-krisen har hårdt fat. Ikke kun i Danmark, men i hele verden. Virksomheder vil lukke. Vi kommer til at miste arbejdspladser. Og flere danskere vil blive arbejdsløse, når hjælpepakkerne udfases.

Der er bestemt også lyspunkter. Danmark er blandt de lande, der indtil videre er kommet bedst gennem krisen og er parat til at åbne igen. Vores arbejdsmarked er fleksibelt takket være den danske flexicurity-model. Vi ser også, at flere virksomheder begynder at slå job op, og at krisen har affødt nye job, eksempelvis inden for testfaciliteter.

Situationen på arbejdsmarkedet kræver handling. De mange mennesker, der mister deres job, har brug for akut hjælp til at få nye kompetencer og mulighed for at skifte branche, så de kan varetage de nye corona-job og grønne job, der vil opstå den kommende tid. Tiden som arbejdsløs skal bruges bedst muligt. Det handler også om, at virksomheder hurtigst

muligt kan få besat de job, der hele tiden bliver slået op. Det har store konsekvenser for dansk økonomi og den grønne omstilling, hvis job må stå ubesatte hen, fordi arbejdsstyrken mangler kompetencer.

Regeringen vil som et led i genopbygningen af dansk økonomi investere omkring 750 millioner kroner i nye uddannelses- og opkvalificeringsindsatser i 2020 til 2023, så vi ruster danskerne til de job, der opstår på kort og længere sigt. Krisen skal bruges klogt til at give ufaglærte og faglærte nye kompetencer, så de står styrket på den anden side.

Krisen har vist, at der er behov for lynhurtigt at omstille ledige til nye job – og nogen gange også nye brancher. Den nødvendige testning, smitteopsporing og ekstra rengøring under genåbningen af Danmark forudsætter ikke mindst, at de nye corona-job kan blive besat af folk med de rigtige kvalifikationer. Den grønne omstilling forudsætter, at flere ledige kan overgå til arbejde i fremtidens grønne job og blive en del af det nye danske arbejdsmarked. Og på længere sigt har vi et stort behov for en arbejdsstyrke med andre og flere kompetencer og kvalifikationer end dem, vi har i dag.

De mange penge, vi vil investere i ledige, skal derfor bruges på reel uddannelse – og ikke på tilfældige kurser uden et klart jobsigte. De penge, der i dag bruges på opkvalificering, skal vi bruge klogere. I 2019 brugte vi 4,6 milliarder kroner på opkvalificering og vejledning – men alene 830 millioner kroner blev brugt på reel uddannelse. Og mange penge bliver af forskellige grunde aldrig bragt i spil.

For regeringen er det helt centralt, at pengene bruges til at løfte ufaglærte til faglærte, så krisen ikke sætter sig som langtidsledighed blandt ufaglærte. Og så vil vi satse på uddannelse, der giver fx ufaglærte og faglærte kompetencer, som virksomhederne helt konkret efterspørger, og som baner vejen for, at man kan skifte branche, hvis behovet opstår. Hvis ikke vi får løst den del, har vi et stort problem for både de mennesker, der står uden job, og for samfundet generelt.

Regeringen har taget et første skridt med trepartsaftalen om udmøntning af midler fra Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag (AUB), der har bidraget med at sikre praktikpladser i en krisetid og fundamentet for løft af ufaglærte til faglærte.

Nu fremlægger regeringen et opkvalificeringsudspil med forslag til, hvordan ledige hurtigst muligt kan komme i gang med at opkvalificere sig, og hvordan folk i job kan få nye kompetencer, så de kan skifte branche under corona-krisen og blive en del af det nye danske arbejdsmarked.

Vi har store ambitioner på opkvalificeringsområdet og vil senere i regeringsperioden komme med flere initiativer, der skal løfte arbejdsstyrkens kompetencer på den længere bane.

Ufaglærte skal have et uddannelsesløft – og større jobsikkerhed

Regeringen vil først og fremmest investere i uddannelse til ufaglærte, som er særligt udsatte under corona-krisen. Det er et billede, vi også har set i tidligere kriser. Når økonomien er under pres, er der mange af dem med mindst uddannelse, som mister jobbet. Erfaringer viser også, at ufaglærte er dem, som har sværest ved at få og fastholde et nyt arbejde.

Vi har et klart mål om, at flere ufaglærte skal løftes til faglært niveau, så deres jobsituation bliver mere sikker – også når krisen rammer næste gang. Derfor vil vi for alvor sætte skub i ordningen med uddannelsesløft. Trods løbende små justeringer er der fortsat alt for få ledige, der i dag bruger ordningen til at tage en erhvervsuddannelse. Det hænger uden tvivl sammen med, at der er en række barrierer. Lige fra komplicerede regler til overvejelser om privatøkonomien under uddannelsesforløbet. Undersøgelser viser, at ledige særligt opfatter økonomien som en barriere for at gå i gang med en uddannelse. Blandt personer, der har størst behov for uddannelse, er der generelt færre, som mener, at de har råd til at gå i gang med en uddannelse. Og det gør vi nu noget ved.

Der må ikke være tvivl om, at det er en god investering, hvis vi får løftet flere ufaglærte til faglærte – også for den enkelte. Derfor vil vi ekstraordinært hæve dagpengesatsen til 110 procent for ledige, som efter sommerferien og i hele 2021 starter på en uddannelse, hvor der er brug for arbejdskraft. Alle, der har brug for det, skal have adgang til uddannelse. Det må ikke stå og falde med, hvad jobcentret i sidste ende beslutter. Det skal være en retting for både den ufaglærte og faglærte med en forældet uddannelse.

Vi vil give et ekstra rygstød til ledige, der starter uddannelse. I dag må mange tage et uddannelsesløft på 80 procent af dagpengesatsen. Efter sommerferien og i 2021 vil vi derfor generelt hæve dagpengesatsen til 100 procent, så man kan tage et uddannelsesløft og modtage fulde dagpenge.

Regeringen vil derudover forbedre mulighederne for, at flere – også beskæftigede – kan blive faglærte gennem voksenlærlingeordningen og jobrotationsordningen.

Ledige skal opkvalificeres til corona-job og brancheskift gennem målrettede kurser

Med udspillet vil regeringen investere i korte erhvervsrettede kurser, så de mennesker, der mister deres job, hurtigt kan få de nødvendige kvalifikationer til at komme i arbejde igen.

Vi har her og nu brug for flere hænder til blandt andet testning, smitteopsporing og rengøring. Og ser vi bare lidt frem i tiden, vil der opstå nye grønne job. De job skal vi klæde ledige på til gennem målrettede korte kurser eller relevant formel efteruddannelse af kortere varighed, som også beskæftigede kan få adgang til. Sover vi i timen, får vi ikke besat jobbene, og vi mister muligheden for at få ledige i arbejde. Derfor kræver det en målrettet indsats at sikre den nødvendige kvalificerede arbejdskraft til at løfte de nye og vigtige job.

Samtidig kan et brancheskift være nødvendigt for nogle ledige, og her kan der også være behov for målrettede kurser. Det kan fx være kurser, der klæder ledige på til at udlevere medicin og hjælpe borgere med at indtage den korrekt eller varetage pleje- og omsorgsopgaver hos ældre. Inden for andre brancher kan det være et kursus, der gør ledige i stand til at montere klima- og ventilationsanlæg i byggeriet.

Regeringen vil også gøre op med bureaukratiet, så det bliver nemmere og hurtigere at igangsætte et kursus. Krisen har ikke mindst bekræftet, hvor vigtigt det er, at ledige hurtigt omstilles til at kunne tage de job, der opstår.

I dag er der fem forskellige ordninger, som giver ledige adgang til korte erhvervsrettede kurser. Fremover skal der kun være én ordning, som skal gælde for alle ledige. Ens forsørgelsesydelse skal ikke længere afgøre, om man kan få et erhvervsrettet kursus. Fremover

vil alle ledige fra første ledighedsdag have adgang til korte kurser fra de regionale positivlister.

Derudover skal forsikrede ledige have ret til at starte udvalgte kurser som seks ugers jobrettet uddannelse fra første ledighedsdag frem for efter fem ugers ledighed. For de udvalgte kurser skal der være særligt gode jobmuligheder. Arbejdsmarkedets parter skal hjælpe med at udpege kurserne.

Virksomheder får brug for flere grønne og digitale kompetencer

Regeringen vil investere i uddannelse og opkvalificering, så vi ruster danskerne til fremtidens arbejdsmarked, hvor der stilles stadig større krav til, hvad vi skal kunne.

Den grønne omstilling bliver én af grundpillerne i genopbygningen af dansk økonomi. Der kommer til at ske store ændringer i de produkter og løsninger, som virksomheder i Danmark skal levere. Digitaliseringen er uundgåelig og kommer i højere og højere grad til at præge vores arbejde og måden, vi arbejder på.

Den grønne omstilling og digitaliseringen vil åbne for nye arbejdspladser og betyde, at dele af arbejdsstyrken skal tilegne sig nye kompetencer – eller måske skifte til en helt ny branche. Derfor er det afgørende, at arbejdsstyrken har kompetencerne til at varetage jobbene, der følger med udviklingen.

Samtidig har regeringen fokus på, at danskernes basale færdigheder i læsning, skrivning, regning, engelsk og it bliver styrket. Uden de helt basale færdigheder bliver det svært at klare sig på fremtidens arbejdsmarked.

An aerial photograph of a coastal city, likely Copenhagen, Denmark. In the foreground, several large white wind turbines are positioned along a rocky breakwater extending into the water. The water is a deep blue-green. In the middle ground, there is a large industrial or utility facility with several large cylindrical tanks and rectangular structures. In the background, a dense urban area with various buildings and a large blue cruise ship docked at a pier is visible under a bright blue sky with scattered white clouds.

Regeringens forslag

1. Et nyt uddannelsesløft – ret til uddannelsesløft på 110 procent dagpenge

De sidste fem år har ledige på dagpenge, der er over 30 år, haft mulighed for at blive faglærte gennem puljen til uddannelsesløft. Puljen er dog ikke blevet brugt i det omfang, man havde forventet, og er derfor flere gange blevet justeret, uden at det har ført til den ønskede effekt.

Regeringen vil derfor styrke ordningen markant og foreslår flere store ændringer, så flere ufaglærte ledige og faglærte med en forældet uddannelse får mulighed for at tage en erhvervsuddannelse:

- Fra 1. august 2020 og til slutningen af 2021 kan man få ret til at tage en erhvervsuddannelse med 110 procent af sin hidtidige dagpengesats, hvis det er inden for et fag, hvor der er behov for arbejdskraft.
- Dagpengesatsen under erhvervsuddannelsen hæves fra 80 til 100 procent i 2020-2021 for øvrige fag.
- Man behøver ikke færdiggøre erhvervsuddannelsen inden for dagpengeperioden.
- Man kan tage særskilte dele af en erhvervsuddannelse, fx et grundforløb.
- Man kan tage alle erhvervsuddannelser. Det gælder også uddannelser, som ikke udbyder skolepraktik, fx inden for SOSU-området.

Regeringen foreslår også, at målgruppen udvides, så jobparate kontanthjælpsmodtagere, der er fyldt 30 år, som enten er ufaglærte eller faglærte med forældet uddannelse, kan tage et grundforløb gennem puljen til uddannelsesløft.

Endelig lægger regeringen op til, at der skal igangsættes en ny runde med uddannelsesambassadører, der er ansat i jobcentrene, og som arbejder målrettet med at motivere og rådgive ledige om mulighederne og fordelene ved at blive faglært. Nogen kender ikke til muligheden for at tage en erhvervsuddannelse på dagpenge, mens det for andre kan virke uoverskueligt at skulle starte på en erhvervsuddannelse og indgå en uddannelsesaftale med en virksomhed.

2. Faglært gennem voksenlærlingeordningen

Voksenlærlingeordningen giver både ledige og beskæftigede, der er over 25 år, mulighed for at opkvalificere sig til faglært. Ordningen skaffer faglært arbejdskraft til virksomhederne, som modtager et tilskud til at betale voksenelevløn i praktikperioden.

Regeringen ønsker, at flere skal have mulighed for at tage en erhvervsuddannelse gennem voksenlærlingeordningen under corona-krisen. Regeringen foreslår derfor store udvidelser af ordningen fra 1. august og i hele 2021:

- Beskæftigede faglærte med en forældet uddannelse kan blive voksenlærling.
- Faglærte ledige kan blive voksenlærling allerede efter tre måneders ledighed – og ikke først efter seks måneder som det er tilfældet i dag.
- Positivlisten for beskæftigede suspenderes, så det er muligt at blive voksenlærling på alle områder – og ikke kun på de områder, hvor der er mangel på arbejdskraft. Det forudsætter dog, at der er en arbejdsgiver, som vil ansætte dem som voksenlærling.

3. Faglært som jobrotation

Virksomheder kan gennem jobrotationsordningen få tilskud til at ansætte en ledig som vikar, mens en medarbejder efteruddanner sig. Personen, der ansættes som vikar, skal have været ledig i mindst seks måneder, og kan højst være ansat som vikar i seks måneder. Som udgangspunkt kan medarbejderen kun tage enkeltstående kurser som jobrotation.

I 2020 kører der et forsøg, hvor ufaglærte medarbejdere over 25 år med mindst to års erhvervs erfaring kan tage eller færdiggøre en erhvervsuddannelse som jobrotation. Deres alder og erfaring betyder, at de hverken skal i praktik eller grundforløb, når de gennemfører erhvervsuddannelsen. Derfor er erhvervsuddannelsen forholdsvis kort.

Regeringen foreslår, at forsøgsordningen videreføres i 2021 og 2022, så medarbejdere over 25 år med mindst to års relevant erhvervs erfaring kan tage en erhvervsuddannelse gennem jobrotationsordningen. Det betyder fx, at en ufaglært i hjemmeplejen kan opkvalificere sig til social- og sundhedshjælper, mens en ledig vikarierer i uddannelsesperioden.

4. Nye muligheder for rekruttering til corona-job og brancheskift

Corona-krisen har generelt ændret på efterspørgslen efter arbejdskraft. Der er lige nu stor efterspørgsel efter kompetencer inden for blandt andet testning, rengøring og smittesporing. Og mange af fremtidens job er grønne. Der er derfor behov for at styrke og forenkle mulighederne for, at ledige kan tage korte erhvervsrettede kurser, så de kan løfte de nye job og helt skifte branche, hvis det er nødvendigt.

Regeringen vil samle de fem eksisterende ordninger til én ordning og midlertidigt hæve bevillingen til korte erhvervsrettede kurser fra de nuværende ca. 120 mio. kr. årligt til 200 mio. kr. i 2020 og 250 mio. kr. i 2021. Det har været for bureaukratisk for jobcentrene at administrere de mange ordninger og forskellige krav til hver enkelt ordning. Den nye ordning skal give alle ledige – uanset om de modtager dagpenge eller kontanthjælp – adgang til korte erhvervsrettede kurser fra første ledighedsdag. Det kan fx være et hygiejnecertifikat, et kursus til kranfører eller et svejsecertifikat.

Derudover lægges der op til, at forsikrede ledige fra 1. august får ret til seks ugers jobrettet uddannelse fra første ledighedsdag på områder, hvor der er særligt gode jobmuligheder. Arbejdsmarkedets parter skal hjælpe med at udpege de kurser, som ledige kan få adgang til med det samme – det drejer sig om cirka 70 kurser.

Regeringen vil også styrke det regionale branchesamarbejde om opkvalificering og rekruttering til corona-job og lægger op til, at der ekstraordinært i 2020-2021 ansættes fire til fem ekstra VEU-koordinatorer. I dag er der ansat 30 VEU-koordinatorer over hele landet, som er med til at sikre, at der med kort varsel kan iværksættes og udbydes opkvalificeringsforløb, som klæder ledige og beskæftigede på til at varetage nye jobfunktioner.

Regeringen vil samtidig nedsætte en task force, der fra centralt hold vil vurdere arbejdskraftbehovet til corona-job i dialog med de relevante parter og sikre en gennemgående koordination af regionale og tværministerielle initiativer.

Om kort tid starter byggeriet af Femern Bælt, hvor 3.000 byggearbejdere forventes at være udstationeret i Rødbyhavn, hvor elementfabrikken til tunellen bliver placeret.

Regeringen foreslår derfor, at der afsættes 3 mio. kr. årligt i 2020-2023 til at hjælpe Lolland Kommune med at skaffe kvalificeret dansk arbejdskraft til byggeriet af Femern Bælt-forbindelsen. Der lægges op til, at Lolland Kommune skal etablere et sekretariat, der skal fungere som bindeled mellem entreprenører og jobcentre både i og uden for nærområdet, og som skal sikre en målrettet og sammentænkt rekrutterings- og opkvalificeringsindsats.

Endelig foreslår regeringen, at varslingspuljen ekstraordinært i 2020 udvides med yderligere 20 mio. kr. Varslingsindsatsen betyder, at der hurtigt og smidigt kan sættes ind i forbindelse med større afskedigelser, så de afskedigede medarbejdere omstilles til job inden for fx testning og smittesporing eller grønne jobfunktioner.

5. Kompetenceløft til corona-job

Corona-krisen skaber nye jobfunktioner og dermed efterspørgsel efter kompetencer inden for smittesporing og testning.

Det kræver et tæt samarbejde mellem uddannelsesudbydere, herunder de videregående uddannelsesinstitutioner, og de relevante brancher, når der med kort varsel skal iværksættes og udbydes opkvalificeringsforløb, som klæder ledige og beskæftigede på til at kunne varetage de nye jobfunktioner.

Regeringen foreslår, at der tilbydes relevant formel efteruddannelse af kortere varighed, inden for fx testopgaver, smittesporing og hygiejne.

6. Uddannelse efter fratrædelse

I flere af de netop indgåede OK20-aftaler opfordrer arbejdsmarkedets parter regeringen til at etablere rammer, som gør det muligt, at opsagte medarbejdere – efter udløb af opsigelsesvarslet – kan få op til op til fem ugers uddannelse med støtte fra en overenskomst-talt kompetencefond.

Regeringen vil i forlængelse af denne opfordring afdække de økonomiske og beskæftigelsesmæssige konsekvenser af initiativet.

7. Styrke basale færdigheder for ledige

En tidligere undersøgelse fra OECD har vist, at mange danskere ikke har tilstrækkelige læse-, skrive- og regnefærdigheder. Derfor blev der senest i 2018 igangsat to landsdækkende projekter med læse-, skrive- og regneambassadører i jobcentre og a-kasser. De foreløbige resultater fra projekterne er positive.

Regeringen foreslår, at læse-, skrive og regneambassadørerne udbredes, så flere kan få løftet de basale kompetencer. Ambassadørerne skal understøtte jobcentre, a-kasser og større virksomheder med at screene og motivere ledige og beskæftigede med læse-, skrive- og regnevanskeligheder til at deltage i kurser, der vil forbedre deres basale kompetencer.

8. Grundlæggende it- og engelskkompetencer til flere

Udbredelsen af digitale løsninger i offentligheden og på arbejdsmarkedet skaber et behov for, at hele arbejdsstyrken besidder grundlæggende it-færdigheder. Samtidigt har arbejdsstyrken et stadigt stigende behov for basale engelsksproglige kompetencer.

Med trepartsaftalen om styrket og mere fleksibel voksen-, efter- og videreuddannelse blev der oprettet fagene FVU-digital og FVU-engelsk til personer med manglende basale it- og engelsksproglige færdigheder. De to fag kan dog kun udbydes som virksomhedsrettede forløb for personer i beskæftigelse. Ikke til ledige.

Regeringen foreslår, at FVU-digital og FVU-engelsk åbnes for alle i arbejdsstyrken – både beskæftigede og ledige – og at kravet om, at fagene kun kan udbydes som virksomhedsrettede forløb fjernes.

9. Grøn omstilling og opkvalificering

Den grønne omstilling vil medføre ændringer i de produkter og løsninger, som virksomheder i Danmark skal levere, og det vil åbne for nye arbejdspladser og betyde, at dele af arbejdsstyrken skal tilegne sig nye færdigheder – eller måske skifte til en helt ny branche.

Der er derfor behov for at undersøge, om voksen- og efteruddannelsesindsatsen er rustet til omstillingen, og vurdere, om der er behov for særlige tiltag for at sikre de rette kompetencer til at indfri klimaambitionerne.

Regeringen vil igangsætte et tværministerielt arbejde, der skal vurdere behovet for nye tiltag til at styrke opkvalificering og efter- og videreuddannelse på alle niveauer som led i at understøtte den grønne omstilling. Der skal være et særligt fokus på den grønne omstillings betydning for nye teknikker, jobfunktioner og kompetencer, som opstår mellem og på tværs af eksisterende brancher og faggrænser.